

<https://doi.org/10.30563/turklad.899333>

İntihal / Plagiarism

This article was checked by

programında bu makale taranmıştır

Makale Bilgisi / Article information

Makale Türü / Article types	: Bibliyografya / Bibliography
Geliş Tarihi / Received date	: 18.03.2021
Kabul Tarihi / Accepted date	: 01.06.2021
Yayın Tarihi / Date published	: 20.06.2021

Atıf / Citation

Dolati Darabadi, M. (2021). "İran Türk Lehçeleri Üzerine Bir Bibliyografya Denemesi". *Uluslararası Türk Lehçe Araştırmaları Dergisi / International Journal of Turkic Dialects (TÜRK LAD)*, 5. Cilt, 1. Sayı, 204-228.

İRAN TÜRK LEHÇELERİ ÜZERİNE BİR BİBLİYOGRAFYA DENEMESİ

A bibliography essay on iranian turk dialects

MİNA DOLATİ DARABADİ¹

Öz

İran, Türk nüfusunun en fazla yer aldığı ülkeler arasında yer almaktadır. Ülkenin asırlarca Türk devletleri tarafından yönetilmesi ve yer aldığı konum, Türk dünyasına ait birçok önemli eserin bu topraklardan çıkmasını sağlamıştır. İran'da yaşayan yoğun Türk nüfusu ve İran coğrafyasının Türk tarihindeki önemi birçok araştırmacının dikkatini çekmiş. Türklerin farklı boylarından oluşan İran Türkleri pek çok çalışmaya konu olmuştur. Özellikle son dönemlerde İran Türkleriyle ilgili yapılan çalışmalar artış göstermiştir.

Bu çalışmada İran Türkleri ve dilleri hakkında yazılan eserlere yer verilmiştir. İncelenen çalışmalar iki gruba ayrılmıştır; birinci grupta herhangi bir lehçeye bağlı olmaksızın İran'daki Türk gruplarının tamamını genel olarak alan kaynaklar, ikinci grupta ise İran'daki Türk lehçelerini inceleyen kaynaklar Azerbaycan Türkleri, Türkmen Türkleri, Kaşgay Türkleri, Halaç Türkleri, Horasan Türkleri ve Sungur Türkleri başlıklarında ele alınmıştır. Her bir başlık kendi içerisinde kitaplar, makaleler ve tezler olarak üç ayrı alt başlıkta sınıflandırılmıştır. İran Türk ağzlarının edebiyatı alanlarında yayınlanan yazılar bu makale konusunun dışında tutulmuştur. Bu makalede hem Türkiye'de hem İran'da yapılan kitap, makale ve tezlerin genel bir kaynakçası tarihi bir sıralamayla oluşturulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İran Türkleri, İran Azerbaycan Türkleri, İran Türkmen Türkleri, Kaşgay Türkleri, Halaç Türkleri, Horasan Türkleri.

¹Mina, Dolati Darabadi. Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Doktora Öğrencisi. el-mek: md.minadolati@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4738-3841>

Abstract

Iran is among the countries with the highest Turkic population. The fact that the country was ruled by the Turkic states for centuries and its location have enabled many important works in the Turkic world to emerge from these lands. The dense Turkic population living in the Iran and the importance of the Iranian geography in the Turkic history have attracted the attention of many researchers. Consisting of different groups of Turks, the Iranian Turks have been the subject of many studies. Especially, studies on the Iranian Turks have increased recently.

In this study, the works written about the Turks of Iran and their languages are included. The examined studies were divided into two groups; sources that generally take all the Turkic groups in Iran, regardless of any dialect, were placed in the first group and in the second group, the sources examining the Turkic dialects in the Iran were discussed under the titles Azerbaijan Turks, Turkmen Turks, Qashqai Turks, Khalaj Turks and Khorasan Turks. Each title was classified under three separate subtitles as books, articles and theses. The literature of Iranian Turkic dialects were excluded from the subject of this article. In this paper, a general bibliography of books, papers, and thesis in Iran and Turkey was tried to be formed in a historical order.

Key Words: Turks of Iran, Azerbaijan Turks of Iran, Turkmen Turks of Iran, Kashkay Turks, Khalaj Turks, Khorasan Turks.

Giriş

İran, tarih boyunca birçok Türk boyunun yurdu konumuna gelmiştir. Türklerin doğudan batıya gerçekleşen göçlerinin izleri bu ülkede görülmektedir. Bu Türk kavimlerinin bir kısmı yollarını Anadolu'ya doğru devam ettirseler de birçoğu İran'a yerleşmişlerdir. Genellikle Oğuz grubundan olan bu Türk kavimleri İran'da hâkimiyet kurmuşlar. Egemenliği asırlarca devam eden bu devletler, Türk dilinin yayılmasını sağlamışlardır.

Günümüzde İran en yoğun Türk nüfusunun yaşadığı ülkeler arasında yer almaktadır. Bu ülkede Oğuz dil grubunun farklı lehçeleri ve Halaç Türkçesi konuşulmaktadır.

İran'daki Türk nüfusunun yoğunluğu ve farklı ağızların konuşulması, ülkede konuşulan Türk dilleri üzerine çeşitli çalışmaların yapılmasını sağlamaktadır. Bu çalışmalar Türk dilinin yoğun nüfusunu kapsadığından önem arz etmektedir. Ayrıca İran'daki Türk dilleri, özellikle tehlikedeki diller arasında yer alan Halaç Türkçesi, Sungur Türkçesi ve Horasan Türkçesi, Farsçanın yoğun etkisi altında kalmaktadır.

İran'da konuşulan Türk dilleri hakkında birçok çalışma yapılmıştır. Özellikle son dönemlerde bu alanda yapılan çalışmaların sayısı giderek artmaktadır. Gerek İran'daki yoğun Türk nüfusu gerek Türk lehçelerinin farklı kollarının konuşulması daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Bu makalede İran'da konuşulan Türk lehçeleri hakkında yapılan kitap, tez ve makaleler künyeleriyle verilerek alanda yapılacak diğer çalışmalara katkı sağlanması amaçlanmaktadır.

Dünyada İran Türklerinin kültürünü, tarihini, kimliğini, edebiyatını vb. yönlerini inceleyen birçok çalışma yapılmıştır. Ancak bütün bu eserlerin zikredilmesi kapsamlı olduğundan dolayı, bu çalışma İran Türklerinin dillerini konu alan, İran ve Türkiye'de yapılan çalışmalarla kısıtlı tutulmuştur. Böylece, Türkiye ve İran dışında yapılan birçok çalışma konu dışı bırakılmıştır. Ayrıca, özellikle İran'da birçok şiir, destan ve hikâye gibi edebiyat ürünü yapılmıştır. Bunun gibi eserlerin konusu bu derlemenin dışında olduğundan çalışmaya dâhil edilmemiştir.

İran Türkleri ve dilleri hakkında yazılan eserler iki gruba ayrılmıştır; birinci grupta herhangi bir lehçeye bağlı olmaksızın İran'daki Türk gruplarının tamamını genel olarak alan

kaynaklar, ikinci grupta ise İran'daki Türk lehçelerini inceleyen kaynaklar Azerbaycan Türkleri, Türkmen Türkleri, Kaşkay Türkleri, Halaç Türkleri, Horasan Türkleri ve Sungur Türkleri başlıkları altında ele alınmıştır. Her bir başlık kendi içerisinde kitaplar, makaleler ve tezler olarak üç ayrı alt başlıkta sınıflandırılmıştır.

1 İran Türkleri Hakkındaki Kaynaklar

Bu başlıkta yer alan çalışmalar, genel olarak İran'da yaşayan Türkleri ve onların dillerini konu almaktadırlar. Bu çalışmalarda lehçe ayrımı yapılmadan İran'daki bütün Türk dilleri incelenmiştir. Bu eserlere kitaplar, makaleler ve tezler olarak üç başlıkta ve tarihi bir sıralamayla yer verilmektedir:

1.1 Kitaplar

- San'an, A. Z. E. R. (1942). *İran Türkleri*. İstanbul, Cumhuriyet Matbaası.
- Vazirpur, A. (1968). *Dilbilim Açısından Türkçede Fiil Yapımı*. Tahran. Çehr Yayınları.
- Heyet, C. (1986). *Seyri dar Tarix-e Zaban ve Lahceye Torki*. Tahran. Endişe No Yayınları.
- Nutki, H. (1986). *Yazı Qaydaları. (Yazım Kılavuzu)*. Tahran. Varlık Yayınları.
- Caferoğlu, A. (1988). *Türk kavimleri*. 2. Baskı. İstanbul, Enderun Kitabevi.
- Hasanzade D, E. (1992). *Ferhang-e Türki*. Tabriz. Yaran.
- Ercilasun, A. B. (1993). *Türk dünyası üzerine makaleler-incelemeler* (Vol. 24). Ankara. Akçağ Yayınları.
- Balga, R. (1997). *İran Halkları El Kitabı*. Yeni Zamanlar Dağıtım.
- Refref, İ. (1998). *Ana Dili*. Tahran. Morge Amin.
- Erşadifar, A. (2000). *Farhang-e Vajegan Torki dar Zaban ve Edebiyat Farsi*. Erdebil. Bag-e Endişe Yay.
- Özkan, N. (2002). *Türk Dilinin Yurtları*. Ankara.
- Ahmedikivi, H. (2003). *Destur-e Tatbiki-ye Zaban-e Torki ve Farsi*. Tahran. Katre.
- Xoşbaten, H. (2003). *Zaban-e Maxfi dar Torki*. Tabriz. Axtar.
- Xoşbaten, H. (2006). *Motole-ye saxtar-e nahvi zaban-e Torki az didgah-e radeşenesi*. Tahran.
- Attar, A. (2006). *İran'ın etnik yapısı:(yakındönem ve günümüzde)*. Ankara, Divan.
- Daverniya, A. (2007). *Zaban-e Torkha-ye Tehran*. Tahran. Axarsu yayınları.
- Heyet, C. (2008). *Türk Dilinin ve Lehçelerinin Tarihi Seyri*. Çev: Mürsel Öztürk, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Raşidi, H. (2008). *Torkan ve barresi tarix, zaban ve hoviye-e anha dar İran*. Tahran. Endişe No yayınları.
- Muhammedzade Sedik, H. (2009). *Hulaseye Abbasi*. Tabriz. Yaran.
- Kafkasyalı, A. (2010). *İran Türkleri*. Bilgeoğuz.
- Kafkasyalı, A. (2011). *İran Coğrafyasında Türkler*. İstanbul: Bilgeoğuz Yayınları.
- Albayrak, R. (2013). *Türklerin İranı: yakın gelecek*. Ankara, Berikan Yayınları.
- Gökdağ, A. ve Doğan, T. (2016). *İran'da Türkler ve Türkçe*. Ankara, Akçağ.

1.2 Makaleler

- Doerfer, G. (1998). "İran'daki Türk Dilleri." *Dil Araştırmaları*, 3(3), 99-110.
- Bulut, C. (2002). "Bayadistan (İran)'daki Türk Kavimleri." *Türkler*, Cilt: 20, 679-692.
- Barutcu Özönder, F. S. (2002). "İran ve Türkler." *KÖK Araştırmalar*, C. IV, S, 2, 101-122.
- Gökdağ, B. A. ve Heyet, M. R. (2004). "İran Türklerinde Kimlik Meselesi." *Bilig, Yaz*, (30), 51-84.
- Sarrafi, A. (2004). "İran'da Türklerin Coğrafya ve Nüfus Sayısı." *Dilmac*. 2, s. 56- 63.
- Kıral, F. (2005). "Modal constructions in Turkic of Iran." *Linguistic convergence and areal diffusion*. Case studies from Iranian, Semitic and Turkic, 285-293.
- Eker, S. (2009b). "Türkçe-Farsça ilişkilerine ses, biçim ve tümcebilgisi düzeylerinde eş zamanlı genel bir bakış. In Essays on Turkish Linguistics." *ICTL2008 The 14th International Conference on Turkish Linguistics-Proceedings* (pp. 373-383).
- Doğan, T. (2010). "İran Türk Ağzlarında Eski Oğuz Türkçesinin (Eski Türkiye Türkçesi) kalıntılarına dair notlar." *Turkish Studies, Yaz 5\3*, 1114-1124.
- Eker, S. (2010). "Türkçe-Farsça dil ilişkilerinde anlam kopyaları üzerine notlar." *Sosyoloji Yazıları*, 1, 197-211.
- Bicbabaei, B. (2012a). "İran Türkolojisi Üzerine Bir Bibliyografya Denemesi: Tezler." *Modern Türklük Araştırmalar Dergisi*, sayı: 9(2), 119-143.
- Bicbabaei, B. (2012b). "İran Türkolojisi Üzerine Bir Bibliyografya Denemesi: Tezler." *Modern Türklük Araştırmalar Dergisi*, sayı: 9(4), 185-197.
- Gökdağ, B. A. (2013). "İran Türkleri." *Yeni Türkiye*, 54, 2203-2213.
- Kobotarian, N. (2016) "İran Türkleri." *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, c.2, sayı 2.
- Atıcı, A. (2018a). "İran Türk Değişiklerinde Başar-Fiilin Yeterlilik Fiili Olarak Kullanımı Üzerine." *Rumeli DE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 75-85.
- Atıcı, A. (2018b). "Kırmanşah-Hemedan Hattı ve /r/, /y/, /d/ Değişikeleri Üzerine", *Motif Akademi*. 143-158.
- Atıcı, A. (2018c). "İran Türk Değişiklerindeki var / yok İyelik Yapısı Üzerine Eşzamanlı Bir İnceleme". *Türkbilig: Türkoloji Araştırmaları*. 3-18.
- Doğan, T. (2018b). "İran Türklerinde 'Héyder Baba'ya Selâm'ın etkisiyle yazılan şiirlerdeki ortaklıklara dair." *Yeni Türkiye (Türk Dili Özel Sayısı-1)*, 99, 497-515.
- Kızılözen, C. (2018). "İran Türk Ağzlarında-Ana Zarf-Fiil Eki." *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(2), 165-169.
- Rahımı, M. (2019). "İran Türklüğünde Geleneksel Türk İnançlarının Etki Ve İzleri." *Milli Folklor*, 31(124), 147-159.

1.3 Tezler

- Hamidi Farahani, Zeyneb. (1993). *Farsça'da Türkçe Ödünç Kelimeler*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Tarbiyat Modarres Üniversitesi.
- Kıral, F. (1997). *Syntaktische Einflüsse der Persischen a» f des gesprochenen Aserhaidshanisch von Iran*. Mainz: Johannes Gutenberg-Universität doctoral dissertation.

Monshari, Morteza. (1997). *Tarih-e Cahangosha-ye Coveyni'de Türkçe Sözcük ve Terimleri ve Anlamları*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Allame Tabatabai Üniversitesi.

Ruhani, Alireza. (1997). *Türkçede Birleşik Fiil*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Tarbiyat Modarres Üniversitesi.

Banihashemi, Hamid. (1999). *Contrastive Analysis of The Phonemic Systems of English and Azerbaijani Languages*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Tahran- Merkez Azad İslami Üniversitesi.

Mohtashami, Mojtaba. (1999). *Moğol döneminden Safevi Dönemine Kadar Farsça Metinlerdeki Türkçe Sözcüklerin İncelemesi*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Allame Tabatabai Üniversitesi.

İmani, Mahmood. (2004). *Kum Şehri Konuşurları Arasında Farsça ve Türkçenin Konumu ve Türkçenin Kullanımı ve İşlevinin İncelemesi*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Allame Tabatabai Üniversitesi.

Kale, Tülay. (2004). *İran Türklerinin ana dili problemleri ve Hamid Nutki*. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale, Kırıkkale Üniversitesi.

Karini, Jahangir. (2004). *İslam Öncesi Türk Fars Dilleri Kelime İlişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, İzmir, Ege Üniversitesi.

Xoşbaten, Hoseyn. (2006). *Türk Dilinin Söz Dizimi Yapısının Tipolojik İncelemesi*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Tahran Üniversitesi.

Mohammad Ebrahim, Samad. (2009). *Türkçenin Farsçaya Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran.

Rahimzade Hojqa, Leyla. (2010). *Türkçede, Fiil Öbeklerinin Çekirdeklerine Göre İncelemesi*. Yüksek Lisans Tezi, Bircand, Bircand Üniversitesi.

Qaffari, Hamed. (2011). *Türkçede Tekrar*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Allame Tabatabai Üniversitesi.

Mohammadyari, Samira. (2015). *Türkçede Fiillerin İncelemesi*. Yüksek Lisans Tezi, Kordestan, Kordestan Üniversitesi.

Kamyar, Faranak. (2018). *Beluç ve Türkçe Öğütücü Atasözlerinin Farsça Emsal'ül Hakem ile Karşılaştırması*. Yüksek Lisans Tezi, Sistan ve Belçestan, Sistan ve Belçestan Üniversitesi.

Konak, Arif. (2018). *İran Türklerinin Anadilinde Eğitim Talepleri*. Orta Doğu ve İslam Ülkeleri Araştırma Enstitüsü, Orta Doğu Sosyoloji ve Antropolojisi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Marmara Üniversitesi.

Karabudak, Gökhan. (2019). *Dilmac Dergisinin Halk Bilim Açısından Değerlendirmesi*. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Kırklareli, Kırklareli Üniversitesi.

2 İran Azerbaycan Türkleri

İran'da yaşayan Türk kavimleri arasında, Azerbaycan Türkleri en yoğun nüfusa sahip olanlardır. İran Azerbaycan Türkleri genellikle ülkenin kuzeybatısında bulunan Doğu Azerbaycan, Batı Azerbaycan, Erdebil, Zencan, Kazvin ve Hamedan eyaletlerinde yaşamaktadırlar.

Selçuklu devletinin güçlenmesiyle bu bölgedeki Türk nüfusu giderek artmıştır ve Sâfevi devletinin egemenliğiyle tam bir Türk yurdu konumuna gelmiştir. Kaçar döneminde gerçekleşen “Gülistan” ve “Türkmençay” antlaşmaları sonucu Azerbaycan toprakları iki parçaya

bölünmüştür. Aras nehrinin kuzeyinde olan bölge günümüz Azerbaycan Cumhuriyetini ve güneyinde olan topraklar ise İran Azerbaycan eyaletlerini oluşturmuştur.

İran Azerbaycan Türkleri ve Türkçesi hakkında Türkiye ve İran'da yapılan çalışmalar aşağıda verilmektedir:

2.1 Kitaplar

- Kareng, A. (1962). *Destur-e Zaban-e Koniye Azerbaycan*. Tabriz.
- Meşkur, M. (1970). *Nazari be tarix-e Azerbaycan*. Tahran. Encoman-e Asar-e Melli.
- Ergin, M. (1971). *Azeri Türkçesi* (No. 1633).
- Farzane, M.A. (1978). *Mabani-ye Destur-e Zaban-e Azerbaycani*. Tahran. Farzane Yayınevi.
- Haneda, K. & Ganjelu, A. (1979). *Tabrizi vocabulary: an Azeri-Turkish dialect in Iran* (No. 13). Institute for the Study of Languages and Cultures of Asia and Africa.
- Heyet, C. (1979). *Tarixçeye Torki-ye Azeri*. Tahran. Varlık Yayınevi.
- Zehtabi, M.T. (1979). *İran Türkçesinin Sarfî (Morfolojisi)*. Tahran. Armağan.
- Sardariniya, S. (1981). *Tarixe Macallat ve Rucnamehaye Azerbaycan*. Tahran. Dünya Yayınevi.
- Begdili, G. (1982). *Sahah 'ul Acem-e Hendûşah Nehcevani. (e Hendûşah Nehcevani 'nin Sözlüğü)*. Tahran. Neşr-e Daneşgah.
- Pifun, M. (1982). *Farhang-e Azerbaycani- Farsi*. Tahran. Daneş Yay.
- Pirhesami, T. (1982). *Azeri Dilinin Grameri*. Tabriz. Tabriz Üniversitesi Yayınları.
- Zehtabi, M.T. (1982). *Ana Dilimizi Nece Yazak*. Tahran.
- Heyet, C. (1984). *Mukayeset 'ül Lugateyn*. Tahran. Varlık Yayınları.
- Behzad, B. (1990). *Azerbaycancan- Farsca Sözlük*. Tahran. Dünya Yayınları.
- Zehtabi, M.T. (1991). *Muaser Edebi Azeri Dili: Ses- Sarf*. Tabriz. Nobel.
- Hacaloğlu, R.A. (1992). *Azeri Türkçesi Dil Kılavuzu*. Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Selimi, H. (2000). *Resmul Hattımız Hakkında*. Tabriz. Esmer Yay.
- Kral, F. (2001). *Das Gesprochene Azerbaidchanisch von Iran. eine Studie zu den Syntaktischen Einflüssen des Oersischen*. Wiesbaden.
- Sai, H. (2001). *Azeri Bayatular*. Tabriz. Neşr-i Keyhan.
- Uzun, E. (2002). *Güney Azerbaycan Basın Tarihi:(1816-2002)*. Eser Ofser Matbaacılık.
- Bosnalı, S. (2004). *İran'da Dillerin Çatışması ve Azeri Türkçesinin Konumuna Toplum Dilbilimsel Bir Bakış*. İstanbul. Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Gökdağ, B.A. (2006). *Salmas Ağzı*. Çorum: Karam Yayınları.
- Melekizade, T. (2006). *Salmas ve Azerbaycan'ın Batı Bölgelerinin On Bin Senelik Tarihi*. Tabriz.
- Bosnalı, S. (2007). *İran Azerbaycan Türkçesi Toplum Dilbilimsel Bir İnceleme*. İstanbul. Kebikeç.
- Haneda, K. & Ganjelu, A. (2009). *Tabrizi vocabulary: an Azeri-Turkish dialect in Iran*. Çeviri: Sedik, Hüseyin Muhammedzad. Lugat-i Lehce-yi Tabriz. Tabriz. Naşr-e Yaran.

Hızırlı, F. (2012). *Azerbaycan Nagillari (Hoy)1*. Tabriz. Sümer yayınları.

Hızırlı, F. (2012). *Azerbaycan Nagillari (Hoy)2*. Tabriz. Sümer yayınları.

Atıcı, A. (2018). *Lalecin Türkçesi (Giriş-İnceleme-Metinler)*. Çanakkale. Paradigma Akademi.

Atıcı, A. (2018b). “Lalecin Bölgesi ve Lalecin Türkleri”, Türk BİTİG Türklük Bilimi Araştırmaları, Çanakkale: Pradigma Akademi.

2.2 Makaleler

Akpınar, Y. ve Yıldırım, İ. M. ve Çağın, S. (1993). “Mehmed Emin Resulzade: İran Türkleri (Türk Yurdu ve Sebilürreşad'daki Yazıları)”.

Heyet, C. (1994). “Azerbaycan Adı ve Sınırları.” *Avrasya Etüdüleri*, sayı: 2, 94-100.

Özkan, N. (1997). “Güney Azerbaycan Türkleri.” *Türk Dünyası Nüfus Sosyal Yapı Dil ve Edebiyatı*, 254-264.

Kıral, F. (2001). “Das gesprochene Aserbaidisch von Iran: eine Studie zu den syntaktischen Einflüssen des Persischen.” (vol. 43). *Otto Harrassowitz Verlag*.

Sarıkaya, M. (2001). “Azerbaycan Türkçesinde Geniş Zaman ve Şimdiki Zaman Çekimleri ile Güney Azerbaycan Türkçesindeki Örnekleri.” *TÜBAR-X-Azerbaycan Türkçesi*, 271-293.

Alışık, G. S. (2002). “Azerbaycan Türkçesi.” *Türkler Ansiklopedisi*, C, 19, 227-241.

Bosnalı, S. (2007). “İran Azerbaycan Türkçesi: toplumdilbilimsel bir inceleme.” (vol. 7). *Kebikeç*.

Doğan, T. (2008). “Salmas Ağzında Hâl Ekleri.” *Turkish Studies*, 3(3), 319-344.

Karımı, J. (2008). “Halhal Ağızlarındaki İktidarı Fiilin Olumsuzunda Kullanılan-Amma-Eki.” *Electronic Turkish Studies*, 3(7). 437-441.

Eker, S. (2009a). “Farsçanın kısılacında Güney Azerbaycan Türkçesi.” *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (Hütad)*, (9), 183-198.

Gökdağ, B. A. (2009). “Azerbaycan ve İran Türk ağızlarında fiilin öğrenilen geçmiş zaman formasının değişik bir şekli.” *Electronic Turkish Studies*, 4(8), 210-215.

Doğan, T. (2011a). “Urmiye Ağızları ile Doğu Grubu Ağızlarında Ortak Fonetik ve Morfolojik Özellikler Üzerine.” *Karadeniz Araştırmaları*, (30), 107-122.

Doğan, T. (2011b). “İran Azerbaycanı'nda (Urmiye'de) ‘sayalar’ ve ‘sayaçılar’.” *Turkish Studies*, Güz, 6(4), 87-96.

Gökdağ, B. A. (2011). “Hamse Türkleri ve Ağzı.” *Diyalektolog*, 2(2). 1-9.

Pehlivan, G. (2011). “Hemedan Bölgesi (İran) Bahar Ağzı Üzerine.” *Diyalektolog*, sayı: 2(2), 33-51.

Doğan, T. (2012a). “İran (Azerbaycan) Türk Ağızlarında -(y)an Eki.” *Turkish Studies*, 7(2), 353-370.

Doğan, T. (2012b). “Tikântepe Ağzı Üzerine.” *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, C, 9, 15-44.

Rahimi, M. (2012). “İran Azerbaycan Türkçesi ve Türkiye Türkçesi Konuşurlarının Ret Stratejilerine Üzerine Karşılaştırmalı Bir Deneme.” *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, 9(4), 133-146.

Doğan, T. (2013a). “Afşar Türkleri (Güney Azerbaycan) Ağzı.” *Yeni Türkiye*, sayı: 55478-470.

Doğan, T. (2013b). “Güney Azerbaycan Atasözlerinde Su Üzerine.” *Karadeniz Araştırmaları*, (39), 205-225.

Bulak, Şahap. (2016). “ ‘Azerbaycan’ isminin kökeni ve anlamı.” *Uluslararası sosyal araştırmalar dergisi*, Cilt:9, sayı: 43, 54-60.

Doğan, T. (2016b). “Güney Azerbaycan Türkçesine Bir Bakış.” *Türklük Biliminde bir Ömür Prof. Dr. Tofiq Hacıev kitabı*. (Editör: Gökdağ B.A ve Nazım Muradov). Ankara, Akçağ. 265-273.

Kürüm, E. (2018). “Prof. Dr. Cevat Heyet'in Varlık'ını Adadığı Azerbaycan ve Türk Milliyetçiliği.” *Iğdir University Journal of Social Sciences*, (15). 171-187.

Doğan, T. (2019a). “Güney Azerbaycan Türkçesinde ‘öz’ ve ‘bile’ zamirleri.” *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (45), 219-236.

Doğan, T. (2019b). “(Güney Azerbaycan) Urmiye Ağzında Fiillerin Birleşik Çekimi ve-(Y)(A) Rdl (R) Biçimi.” *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, (67), 215-230.

2.3 Tezler

Salimi, Hoseyn Goli. (1976). *Azerbaycan Türkçesinin Üretici Fonolojisi*. Doktora Tezi, Florida.

Vazinpour, Nader. (1976). *Azerbaycan Türkçesinde Fiil Çekiminin İncelemesi ve Onun Farsça Fiillerle Karşılaştırması*. Doktora tezi, Tahran, Tahran Üniversitesi.

Gece, Mehmet. (1988). *Serap Ağzı*. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Gazi Üniversitesi.

Hesabgar, Hasan. (1992). *Azeri Türkçesinin Ses Bilgisi*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Allame Tabatabai Üniversitesi.

Talebi Anvari, Ali. (1992). *Hamaedan Eyaletinde Bahar Ağzı ve Hamkes Köyü Ağzında Dil Öğeleri Çekimlerinin Karşılaştırması*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Pajuheşgah-e Olum-e Ensani ve Motaleat-e Farhangi.

Chehregani Montazer, Mohammad Ali. (1993). *Azerbaycan Türkçesindeki Farsça Ödünç Kelimeler*. Yüksek lisans Tezi. Tahran. Tahran Üniversitesi.

Shirzad, Ali Akbar. (1993). *Function of Azerbaijani Derivational and Inflection Morphemes in Word Formation*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Tarbiyat Modarres Üniversitesi.

Azariniya Samarin, Mostafa. *Azerbaycan Türkçesinde ve Fransızcada Ünlü ve Ünsüzlerin Karşılaştırması*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Tarbiyat Modarres Üniversitesi.

Qaffari, Abolfazl. (1994). *Azerbaycan Türkçesinde İsim ve Sıfat Yapısı*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Tahran Üniversitesi.

Jafaribani Ardalan, Mohammad. (1995). *Bahar Ağzında Çekim Birimlerinin Yapıca İncelemesi ve Onların Azerbaycan Türkçesi ile Karşılaştırması*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Pajuheşgah-e Olum-e Ensani ve Motaleat-e Farhangi.

Mohammadi, Ali. (1995). *Azerbaycan Türkçesinde Zaman ve Görünüş*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Tarbiyat Modarres Üniversitesi.

Yari, Siyavoush. (1995). *Azerbaycan Türkçesinin Farsçadan Sözcük Ödünçlemesi ve Onun Nedenleri*. Yüksek lisans Tezi. Tahran, Allame Tabatabai Üniversitesi.

Fattahi, Arshad. (1996). *Tebriz ve Halhal Ağzlarının Fonetik Sisteminin Karşılaştırmalı İncelemesi*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Allame Tabatabai Üniversitesi.

Jafari Aghdam, Majid. (1996). *İşlevsel Açından Bugünkü Azerbaycan Türkçesinde Ekler Sisteminin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Tahran Üniversitesi.

Mahjoobi, Shahzad. (1996). *Dilbilimsel Açından Halhal ve Bandar Anzali Ağzlarında Sözcüklerin Karşılaştırmalı İncelemesi*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Tarbiyat Modarres Üniversitesi.

Maryami, Mohammad Ebrahim. (1996). *Farsça ve Azerbaycan Türkçesinin Karşılaştırmalı Ses Bilgisi İncelemesi*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Tarbiyat Modarres Üniversitesi.

Sadeqi Niyareki, Abdollah. (1996). *Niyar Ağzına Dayanarak Türkçede Çekim ve Yapım Ekleri*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Pajuheşgah-e Olum-e Ensani ve Motaleat-e Farhangi.

Dabbaqi Marand, Reza. (1997). *Azerbaycan Türkçesinde ve Farsçada Fiil Yapısında Zamanın Karşılamalı İncelemesi*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Allame Tabatabai Üniversitesi.

Deljui, Faride. (1997). *Azerbaycan Türkçesinde Bağlaçların Yapısı*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Allame Tabatabai Üniversitesi.

Gari, Mohammadreza. (1998). *Bugünkü Farsça ve Azerbaycan Türkçesinde Eklerin Sınıflandırması ve İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Tahran- Merkez Azad İslami Üniversitesi.

Ebaçı, Sahel. (1998). *Azerbaycan Türkçesinde Eklerin Sınıflandırması ve İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Tahran- Merkez Üniversitesi.

Sarıkaya, M. (1998). *Güney Azerbaycan Türkçesi Grameri*. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Kayseri, Erciyes Üniversitesi.

Shoai, Mojtaba. (1998). *Türkçeden Farsçaya Sözcük Geçiminin İncelenmesi ve Bunlarda Dilsel Nedenlerin Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Esfehan, Esfehan Üniversitesi.

Amin Qaffari Garashiriyani, Maryam. (2000). *Azerbaycan Türkçesinde Görünüş*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Allame Tabatabai Üniversitesi.

Halilzade, Amir. (2000). *Üretimsel Fonoloji Görüşü Açısından Salmas Ağzında Ünlüler*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Tahran Üniversitesi.

Jarrahi, Babak. (2000). *Azerbaycan Türkçesinde Birimlerin Düzeni*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Allame Tabatabai Üniversitesi.

Mazlumi, Alireza. (2000). *Sesler ve Sözcükler Tebriz ve Çarpapare Ağzlarının Karşılaştırması*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Tahran- Merkez Azad İslami Üniversitesi.

Naser Meharluvi, Mehrnegar. (2000). *Meharlu Ağzı İncelemesi*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Tahran- Merkez Azad İslami Üniversitesi.

Talebzade, Alireza. (2000). *Intelingual Interference in Azeri- Persian Bilinguals: Phonological Level*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Allame Tabatabai Üniversitesi.

Mohammadnejad, Shamsi. (2001). *Azerbaycan Türkçesinde Birleşik ve Türetme İsimlerin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Tarbiyat Modarres Üniversitesi.

Mahmoodi, Batul. (2002). *Tabriz Türkçe Yayınlarında Farsça Ödünç Sözcüklerinin Anlam ve Ses Değişikliği İncelemesi*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Tarbiyat Modarres Üniversitesi.

Hajilou, Taghi. (2002). *A Description of Simple Sentences in Zanjan Turkish Within Chafe's Model*. Yüksek Lisans Tezi, Şiraz, Şiraz Üniversitesi.

Heydari Mazarecahan, Abdolhoseyn. (2002). *Azerbaycan Türkçesinde Özparçasal Fonoloji Açısından Oluşların Analizi*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Allame Tabatabai Üniversitesi.

Ghorbanzade Kalanpayi, İsa. (2002). *Türkiye ve Azerbaycan Türkçesi Sözcüklerin Karşılaştırmalı İncelemesi*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Tarbiyat Modarres Üniversitesi.

Shabihi, Asgar. (2002). *Farsça ve Azerbaycan Türkçesinde Deyimlerin Simgesel Karşılaştırmalı İncelemesi*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Tahran- Merkez Azad İslami Üniversitesi.

Ajdarzade, Masud. (2003). *Liber Kuralı Çerçevesinde Yükleme Yapısı İçin Azerbaycan Türkçesinde Birleşik Sözcük Üretme Süreç İncelemesi*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Tahran Üniversitesi.

Ansari Sahlan, Maryam. (2003). *Azerbaycan Türkçesinde Sümerce Ödünç Sözcüklerin İncelemesi*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Tahran- Merkez Azad İslami Üniversitesi.

Hoseynzade, Tuba. (2003). *Türkçede Birleşik Fiil*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Pajuheshgah-e Olum-e Ensani ve Motaleat-e Farhangi.

Jafari, Mohammad Ali. (2003). *Rezan Ağzında Fiil Yapısının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Tahran- Merkez Azad İslami Üniversitesi.

Nesirov, Elnur. (2003). *XIII. Yüzyıl Başlarında Anadolu Azerbaycan İlişkileri*. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Konya, Selçuk Üniversitesi.

Rajabzade, Aliasger. (2003). *Gelugah İlinde Farsça ve Türkçe Dil Çatışmaları*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Allame Tabatabai Üniversitesi.

Shafizade, Sorayya. (2003). *Tabriz ve Miyane Ağzlarının Ses ve Sözcük Bakımından Karşılaştırması*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Tahran- Merkez Azad İslami Üniversitesi.

Bicbabaie, Behrouz. (2004). *Azerbaycan Cumhuriyeti ve İran Azerbaycan Türkçesi Söz Varlığı Karşılaştırması*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Pajuheshgah-e Olum-e Ensani ve Motaleat-e Farhangi.

Rastegar Manajcin, Leyla. (2004). *Azerbaycan Türkçesi Mendican Köyü Ağzı Sesbilgi: Üretici ve Art Üretici Yöntemi*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Tahran- Merkez Azad İslami Üniversitesi.

Asgarpour, Davood. (2005). *Farsça ve Azerbaycan Türkçesinde Olası Belirleme Etkenler*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Tahran- Merkez Azad İslami Üniversitesi.

Kalafegi Khiyabani, Masume. (2005). *Azerbaycan Türkçesinde Söz Dizimsel Göçüşme*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Allame Tabatabai Üniversitesi.

Mohammadi, Mir Saadollah. (2005). *Azerbaycan Türkçesinde Emir, Soru ve Şaşıрма Cümlelerinin Söz Dizim İncelemesi*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Tahran- Merkez Azad İslami Üniversitesi.

Zeynolabedini Charandani, Asefe. (2005). *Tahran Kız Yurtlarında İki Dilli Öğrencilerin Dillerinin Sözdizimi Yapısında Girişmelerin İncelemesi*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Allame Tabatabai Üniversitesi.

Çelik, Esra. (2005). *Azerbaycan Türkçesinin ile Türkiye Türkçesi Arasında Yalancı Eşdeğerlik*. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Gazi Üniversitesi.

Perilioğlu, Ebru. (2006). *Türkiye Türkçesi ile Azeri Türkçesindeki Ortak Kelimelerde Anlam Değişmeleri*. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Elazığ, Fırat Üniversitesi.

- Baziyan, Anita. (2007). *Azeri Türkçesinin Kiplerinde Grametikal- Anlamsal İnceleme*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Şahid Beheştî Üniversitesi.
- Morsalui, Simin. (2007). *Azerbaycan Türkçesi Miyane Ağzında Fillerin Çekim Yapısındaki Fonetik Olayların İncelemesi*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Al-Zehra Üniversitesi.
- Razaviyan, Hoseyn. (2007). *Azerbaycan Türkçesinde Fonemik Olaylarının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Tarbiyat Modarres Üniversitesi.
- Hashemi, Zarjabad, Hoseyn. (2008). *Azeri Türkçesinde Birleşik Fiiller*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Pajuheşgah-e Olum-e Ensani ve Motaleat-e Farhangi.
- Amini, Roghayeh. (2009). *Yeni Oğuz Lehçelerinde Sonek Sistemli Sözlük Türetişinde Fonemlerin Değişimi*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Al- Zehra.
- Aram, Yousef. (2009). *Azeri Türkçesinde Türev*. Doktora Tezi. Tahran, Allame Tabatabai Üniversitesi.
- Davoodi Bonab, Mahmud. (2009). *Binding Principles in Azari Turkish*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Tarbiyat Modarres Üniversitesi.
- Karini, Jhangir. (2009). *Erdebil İli Ağzları*. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Ankara, Gazi Üniversitesi.
- Hashemi Sudmand. (2009). *Azeri Türkçesinin Birleşik Kiplerinde Grametikal- Anlamsal Yapı İncelemesi*. Yüksek Lisans Tezi, Sanandaj, Sanandaj Üniversitesi.
- Qolizade, Akbar. (2009). *Sözdizimi Görüşü Açısından Azerbaycan Türkçesinde Fiil Öbeğinin Yüklem Yapısı*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Tarbiyat Modarres Üniversitesi.
- Ghanbarzade, Taktam. (2009). *Azeri Türkçesi ve Farsça'da Cümle Yapısı ve Öğelerin Karşılaştırması İncelemesi*. Yüksek Lisans Tezi, Maşhad, Firdevsi Maşhad.
- Moradi, Bahman. (2009). *Tabriz ve Nagade (Solduz) Ağzları Karşılaştırması*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Pajuheşgah-e Olum-e Ensani ve Motaleat-e Farhangi.
- Mohammadi İvatlu, Ebadullah. (2009). *Azerbaycan Türkçesinde Kelime İlişkileri*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Payam-e Nur Üniversitesi.
- Şirzad, Sima. (2009). *Tipoloji Bakımından Azeri Türkçesinin Kelime Yapısının İncelemesi*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Payam-e Nur Üniversitesi.
- Parastalui Zanjani, Mahin. (2009). *Zenjan ve Abhar Şehirlerinde Farsça ve Türkçe Kullanımının İncelemesi*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Payam-e Noor Üniversitesi.
- Doğan, T. (2010). *Urmıye Ağzları*. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Kırıkkale, Kırıkkale Üniversitesi.
- Jazebi, Bibisediçe. (2010). *Azeri Türkçede ve Farsçada Deyimlerin Karşılaştırması*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Al- Zehra Üniversitesi.
- Niyavend, Mehri. (2010). *Kazvin'in Qadimabad Köyünün Dilbilimsel İncelemesi*. Yüksek Lisan Tezi, Şiraz, Şiraz Üniversitesi.
- Taghiniya, Dariyoush. (2010). *Azerbaycan Türkçesinde Tekrarlanma ya da İkileme Biçim Bilim Süreçlerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran.
- Alipour, Rasul. (2011). *Tahran'daki Tebrizlilerin Dilleri Üzerine Bir Dilbilimsel İnceleme*. Yüksek Lisans Tezi, Esfahan, Esfahan Üniversitesi.
- Mahmoodi Kajaabad, Masoume. (2011). *Zayeshi ve Behinegi Görüşlerine Göre Azeri Türkçesi*. Tabriz Ağzının Ses Yapısı. Yüksek Lisans Tezi, Simnan, Simnan Üniversitesi.

Pehlivan, G. (2011). *Hemedan Bölgesi Bahar Ağzı*. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir, Ege Üniversitesi.

Vend Hoseyni, Mina. (2011). *Azerbaycan Türkçesinde Vurgu*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Allame Tabatabai Üniversitesi.

Bıcbabaei, Behruz. (2012). *Malekan (Melek Kendi) İli Ağzı*. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Ankara, Ankara Üniversitesi.

Karini, Gülcan. (2012). *İran-Halhal Yöresi Türklerinin Efsaneleri Üzerine Bir İnceleme*. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İzmir, Ege Üniversitesi.

Raşidiyan, Diyana. (2012). *Nezam-e Avai Torki Azeri Gune Gugani, Ruykardi Gayr-e Xatti*. (Azeri Türkçesinin Ses Yapımı). Yüksek Lisans Tezi, Semnan, Semnan Üniversitesi.

Yelçi, Vahed. (2012). *The Study of Morphological Causatives in Azeri*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Tarbiyat Modarres Üniversitesi.

Akbari Baseri, Tayyibe. (2013). *İlxas Baseri Boyunun Kelime Yapısının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Sistan ve Beluçestan, Sistan ve Beluçestan Üniversitesi.

Erfanirad, Nima. (2013). *Azeri Türkçesinde Olumsuz Yapılar*. Yüksek Lisans Tezi, Kermaşah, Razi Üniversitesi.

Talebi Anvari, Ali. (2013). *'Hame Kasi' Köyü ve 'Bahar' Ağzının Karşılaştırmalı Kelime İncelemesi*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Pajuheşgah-e Olum-e Ensani ve Motaleat-e Farhangi.

Rehnamay Kuyan, Behruz. (2014). *Azeri Türkçesi ve Fransızcada Karşılaştırmalı Söz Dizimi*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Tarbiyat Modarres Üniversitesi.

Rezaie, Mehdi. (2015). *İran- Zencan bölgesi Kaydar ve Yöresi Ağzıları*. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Ankara, Gazi Üniversitesi.

Rahmanı, Ashkan. (2016). *Türkiye, İran, Azerbaycan, Alaçoval ve Mafraş Destanlarının İrdelenmesi ve Yorumu*. Güzel Sanatlar Enstitüsü, Geleneksel Türk Sanatları Anasanat Dalı, Sanatta Yeterlilik Tezi, İstanbul, Marmara Üniversitesi.

Sardarinia, Elnaz. (2016). *Doğu Azerbaycan Halk Kültüründe Geçiş Dönemleri*. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Hacettepe Üniversitesi.

Eslami, Sudabe. (2017). *Zanjan Şivesinde Kelime Yapısının İncelemesi*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Al- Zehra Üniversitesi.

Hazreti, Yusuf. (2017). *Anlamsal Olarak Azerbaycan Türkçesinde İstiare ve Kaç anlamlılığın İncelemesi: Görsel Fiillerde*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Payam-e Noor Tahran.

Ezmare, Muhammed Mehdi. (2017). *Görsel Şemalara Göre Türkçe Atasözlerinin Anlamsal İncelemesi*. Yüksek Lisans Tezi, Erdebil, Muhakkık Erdebili.

Qaffari, Ali Asger. (2017). *Tasrif dar Zaban-e Torki Azerbaycani dar Charchub Nazariye Vajshenasi ve Saxt-e Vajegani*. Yüksek Lisans Tezi, Gilan, Gilan Üniversitesi.

Qolizade, Güllü. (2017). *Behinegi Görüşüne Göre Erdebil Türkçesi Ağzında Ekleme ve Eksilme Sürecinin İncelemesi*. Yüksek Lisans Tezi, Erdebil, Muhakkık Erdebili.

Tahmasebi Nigce, Parisa. (2017). *Farsça ve Azerbaycan Türkçesinin Yapısının Karşılaştırması*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Payam Noor.

Torabi, Qolmreza. (2017). *Farsça, Kürtçe ve Türkçe Kelime Alışverişi*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Payam-e Noor Üniversitesi.

Velizade, Mehran. (2017). *Behinegi Görüşüne Göre Azerbaycan Türkçesinde Ödünç Kelimelerin Uygulanması*. Yüksek Lisans Tezi, Erdebil, Muhakkık Erdebili.

Fallah, Mehdi. (2018). *Azerbaycan Türkçesinde ve Arapça'da Geçmiş Zaman*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Allame Tabatabai Üniversitesi.

Ahlakai Yengice, Hasan. (2019). *Behinegi Görüşüne Göre Azerbaycan Türkçesinde Tekrar*. Yüksek Lisans Tezi, Erdebil, Muhakkık Erdebili.

Çetinkaya, Battal Gazi. (2019). *Azerbaycan Nağilları (Hoy) 1-2 Giriş- İnceleme- Metin-Sözlük*. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek lisans Tezi, Konya, Necmettin Erbakan Üniversitesi.

Edreng, Daniyal. (2019). *Zencan Ağzının Ad Öbek Yapısı*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Şahid Beheştî Üniversitesi.

Demir, Gökhan. (2019). *Güney Azerbaycan'da Bağımsızlık Hareketleri 'Güney Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti Örneği 1945-1946'*. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Edirne, Tarakya Üniversitesi.

Kaygusuz, Hakan. (2019). *İran Azerbaycan'ının Sosyo-Kültürel Yapısı Ve Siyasal Coğrafyası*. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Orta Öğretim Sosyal Alanlar Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Konya, Selçuk Üniversitesi.

Musavi, Farzane. (2019). *Anlambakımı Açısından Azeri Türkçesi Atasözlerinin İncelemesi*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Al-Zehra Üniversitesi.

Nemati, Şahin. (2019). *Azerbaycani Türkçesinin Akustik Ses İncelemesi*. Yüksek Lisans Tezi, Zancan, Zancan Üniversitesi.

Hoseynimoez, Elmira. (2020). *Azerbaycan Türkçesinde ve Türkiye Türkçesinde Birleşik Adların Karşılaştırması*. Yüksek Lisans Tezi, Erdebil, Muhakkık Erdebili Üniversitesi.

Paşapour, Reza. (2020). *Tahlil-e Nezam Zaman-e Dasturi, Nemud, Vach, Govah Namai dar Torki Azerbaijani*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Şahid Beheştî Üniversitesi.

3 İran Türkmen Türkleri

Günümüzde İran Türkmen Türkleri, ülkenin kuzeydoğu bölgesinde, Kuzey Horasan ve Gülistan eyaletlerinde yaşamaktadırlar.

Göktürk devletinin yıkılışıyla beraber Oğuz boyundan olan Türkmenler batıya doğru göç etmeye başlamışlar. İran coğrafyası, Türkmenlerin göçebe hayatına uygun olduğundan bu kavimler zamanla Seyhun ve Ceyhun ırmaklarını geçerek şimdiki yerleşim yerlerine yönelmişlerdir.

Kaçar döneminde gerçekleşen “Gülistan” ve “Türkmençay” antlaşmaları sonucu Azerbaycan bölgesinde olduğu gibi Türkmenlerin yurtları da iki parçaya bölünmüştür. Kuzey toprakları günümüz Türkmenistan Cumhuriyetini, güney toprakları ise İran Türkmenlerinin yaşadıkları bölgeyi oluşturmaktadır.

İran Türkmenleri ve dilleri hakkında yapılan çalışmalar şu şekildedir:

3.1 Kitaplar

Logaşova B, R. (1980). *Turkmenha-yı İran*. Farsçaya Çev: Sirius İzedi, Hüseyin Tahvili, Tahran, Şebahenk Yayınevi.

Muttaki, N.M. (1992). *Ferhang-i Sina Türkmence- Farsça*. Kum.

Qoçuq Y, Atagezli M. (1992). *Yapraq (Edebiyat ve Ferhang-i Türkmen Sehra)*. Tahran, Berg Yayınevi.

- Qoçuq Y, Atagezli M. (1993). *Yapraq 2 (Edebiyat ve Ferhang-i Türkmen Sehra)*. Tahran. Berg Yayınevi.
- Asgeri Hanikah, Asgar. (1995). *İraniyan-i Türkmen*. Tahran, Esatir Yayınevi.
- Komekova A ve Komekef C. (1997). *Mokaleme Farsi- Türkmeni- Rusi*. Tahran, Suruş.
- Dordi Qazi, M. (1997). *Atalar Naqlı (Türkmen Atasözleri)*. Gurgan. Neşr-e Hacı Telayi.
- Melgunov, G. (1997). *Karaneha-ye Cunubi-ye Darya-ye Hazar*. Farsça Çev: Emir Huşeng Emimi, Tahran, Ketabsera yayınevi.
- Dordi Qazi, M. (1998). *Dastan-e Yusuf ve Ahmed*. . Gonbad-e Kavûs. Qabus Neşri.
- Dordi Qazi, M. (1998). *Türkmençe Sözlük*. Gonbad-e Kavûs. Celve.
- Şadmehr, A. (1998). *Nagmeha-ye Zanan-e Türkmen*. Gurgan. Neşr-e Hacı Telayi.
- İşçi, A. (1999). *Ceyhun nâme*. Gurgan. Neşr-e Makhtumgholi Feraghi Kuktural & Publishing.
- Sarlı, A. (1999). *Devlet Muhammed Azadi Divanı*. Gonbad-e Kavûs. Neşr-e Makhtumgholi Feraghi Kuktural & Publishing.
- Sehhat Bedaxşan, Q. (2000). *Türkmen Halk Edebiyatına Bir Bakış*. Gonbad-e Kavûs.
- Şadmehr, A. (2000). *Taraneha-ye Kudekan-e Türkmen*. Gurgan. Neşr-e Makhtumgholi Feraghi Kuktural & Publishing.
- Ahangar, M G. (2002). *Türkmenlerin Tarihi*. Gonbad-e Kavûs. İl Arman.
- Tabari, M. (2002). *Ene dil*. Gonbad-e Kavûs. İl Arman.
- Dordi Qazi, M. (2002). *Türkmen Folklori, toy aydımlar, lâle, hûdi*. 1. Cild. Gurgan. Eşq-e Daneş.
- Dordi Qazi, M. (2003). *Türkmen Folklori, toy aydımlar, lâle, hûdi, atalar naqlı*. 1. Cild. Gurgan. Eşq-e Daneş.
- Dordi Qazi, M. (2005). *Xodamuz Türkmeni (Türkmençe Öğrenimi)*. Maşhad. Ganeşr.
- Kılıç Yolu, A. (2006). *Natevan*. Gurgan. Neşr-e Makhtumgholi Feraghi Kuktural & Publishing.
- Sufi rad, A. (2006). *Yürek Pusi (Türkmen Goşgilar)*. Gurgan. Neşr-e Makhtumgholi Feraghi Kuktural & Publishing.
- Dordi Qazi, M. (2007). *Garaja Oglan*. Maşhad. Golneşr.
- Dordi Qazi, M. (2008). *Nacaf Oglan Dessani*. Maşhad. Golneşr.
- Dordi Qazi, M. (2009). *Dastan-e Şahsanam ve Ğarib*. Gonbad-e Kavûs. Neşr-e Makhtumgholi.
- Gazel, M G. (2010). *Zinhari Divanı*. Tahran. Ruydad.
- Ahangari, A. (2011). *Gunça (Şiir Macmuası)*. Şiraz. Nevid Şiraz.
- Sarlı, A. (2011). *Nemli Gözler*. Gurgan. Neşr-e Makhtumgholi Feraghi Kuktural & Publishing.
- Qazi, F. (2013). *Türkmenler Ertekleri; Qesseha ve Afsanehaye Torkmani (Türkmençe Hikayeler)*. Maşhad. Şamlu.
- Ganizade, A. (2014). *Ene Türkmen Şiirlerinde*.
- Hovren, E. (2016). *Destur-e Zaban-e Türkmeni, (Türkmen Dil Bilgisi)*. Sahra Daneş.

Sehhat Bedaxşan, Q. (2016). *Hûdiler, Lâleler*. Tahran. Sahra Daneş.

Qezel, M. (2016). *Farhang-e Namha-ye Türkman*. Gonbad-e Kavûs. İl Arman.

Sufizade. A. (2018). *Türkmenler ve Qacarlar*. Gurgan. Novruzi.

3.2 Makaleler

Kafesoğlu, İ. (1958). “Türkmen Adı, Manası Ve Mahiyeti”. *Jean Deny Armağanı*, 121-133.

Azmun, Y. (1966). “İran’da Yaşayan Türkmenler.” *Türk Kültürü*. Sayı:31, 583-588.

Azmun, Y. (1983). “Ana Çizgileriyle Türkmen Dilbilgisi, I.cilt (Sesbilgisi)” . *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları*, Ankara, 32-84.

Azmun, Y. (1990). “Türkmencede Aslı ve Dolaylı Uzun Ünlüler.” *Journal of Turkish Studies- Türklük Bilgisi Araştırmaları*. Fahir İz Armağanı.

Azmun, Y. (1994). “Türkmen Dilinin Gıuşa ve Uzun Çekimli Fonemaları ve Oların Semantik Fonksiyası”. *Dil Dergisi (Language Journal)*, 15, 73-77.

Doerfer, G. & Hesche, W. (1998). “Türkmenische Materialien aus Gonbad-e Qâbûs.” *Materialia Turcica*, 19, 77-125.

Atanyazov, S. (1999). “Türkmen Boylarının Geçmişi, Yayılışı, Bugünkü Durumu ve Geleceği.” *Bilig*. Sayı: 10, 1-30.

Azmun, Y. (2000). “Türkmen Dilinde Farsça ve Arapça Sözcükler ve Ugradıkları Değişiklikler Üzerine Notlar.” *Journal of Turkish Studies*, 24(3), 7-38.

Azmun, Y. (2003). “Söz Mirasimiz Öz Mirasimiz.” *Journal of Turkish Studies- Türklük Bilgisi Araştırmaları*. Fahir İz Armağanı.

Yılmaz, T. (2007). “İran’da Unutulmuş Bir Toplum: Türkmen Sahra Türkmenleri.” *Gazi Üniversitesi*. 201-211.

Deveci, A. (2009). “İran Türkmenleri: Türkmensahra.” *Ortadoğu Analiz*, sayı: 1(10), 51-60.

Dieji, A. (2010). “İran Türkmenlerinin Dil ve Edebiyatına Genel Bir Bakış.” *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, (29), 35-42.

Doğan, T. (2015b). “Günbed Ağzından iki masal ve dil özellikleri.” *Türk Dünyası*. sayı: 39, 41-59.

Azmun, Y. (2019). “Dede Korkut’un Üçüncü Elyazması Soylamalar ve İki Yeni Boy İle Türkmen Sahra Nüshası Metin-Çeviri-Sözlük-Tıpkıbasım.” İstanbul: Kutlu Yayınevi.

3.3 Tezler

Tafazzoli, Muhammed. (?). *Türkmencenin İncelemesi*. Yüksek Lisans Tezi. Tahran. Tahran Üniversitesi.

Muhyev, H. (1959). *Türkmen dilinin Nohurskiy Dialekt Türkmenskogo Yazıka (Aşhabad)*. Türkmenistan SSR İlimler Akademisi.

Maleki Moqaddam, Ardeşir. (1991). *The Description of Verb Phrase Structure in Turkmen Language*. Yüksek Lisans Tezi. Tahran. Tarbiyat Modarres Üniversitesi.

Gurban Durinejad, Farhad. (1994). *Türkmencenin Ses Bilgisi*. Yüksek Lisans Tezi. Tahran. Tahran Üniversitesi.

Pahmali, Gayebnezer. (2000). *Türkmençe Kunbad Kavus Ağzı İncelemesi*. Yüksek Lisans Tezi, Maşhad, Firdevsi- Maşhad Üniversitesi.

Adeh, Bibihamide. (2002). *Türkmencede Öbek ve Öğelerin Düzeni*. Yüksek Lisans Tezi. Tahran. Tahran- Merkez Azad İslami Üniversitesi.

Etaseedi, Ebrahim. (2004). *Türkmencede Morfofonemik Eklerin İncelemesi*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran. Tarbiyat Modarres Üniversitesi.

Garabayı, Nurahmad. (2004). *Farsça ve Türkmencede Seslerin Karşılaştırmalı İncelemesi*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Şahid Beheştî Üniversitesi.

Horen, İslam. (2004). *Ulam ve Skala Görüşü Açısından Türkmencenin Dilbilgisi*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Esfehan. Esfehan Üniversitesi.

Nazari, Abdollah. (2005). *Minimal Çerçeve Türkmencede Fiil Öbeğinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Zahedan, Sistan ve Beluçestan Üniversitesi.

Annaberdiyev, Ahmet. (2006). *İran Türkmenleri (1881-2001)*. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul, Marmara Üniversitesi.

Cihan, Cihad. (2010). *XIX. yüzyıl seyyahlarına göre Hazar ötesi Türkmenleri (sosyal, iktisadi ve kültürel durumu)*. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Ankara, Gazi Üniversitesi.

Ceylan, Mustafa. (2010). *İran Türkmencesinde Yapım Ekleri (Farsça- Türkmençe Gazi Sözlüğü üzerinden bir inceleme)*. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale, Kırıkkale Üniversitesi.

Behine, Zahra. (2012). *Ahar Türkçesi ve Qonbad-e Kâvus Türkmencesi Ses Yapımı ve Sözcük İncelemesi*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran- Merkez Üniversitesi. Tahran.

Yıldırım, Zeynep. (2015). *İran Sahası Göklen ve Nohur Türkmen ağızları*. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı, Basılmış Doktora Tezi, Ankara, Ankara Üniversitesi.

4 Kaşkay Türkleri

Kaşkay Türkleri İran'ın güneybatı bölgesinde ve çoğunlukla Fars eyaletinde yaşamaktadırlar. Günümüzde Kaşkay halkının yoğun nüfusu yerleşik hayata geçmişler ama hala göçebe hayat tarzını sürdüren aileler de bulunmaktadır.

Kaşkayların Oğuz grubundan oldukları kesin olmakla beraber, onların ne zaman Oğuzlardan koparak şimdiki yerleşim yerlerine geldikleri konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. Kaşkay halkının sözlü tarihine göre bu kavim Azerbaycan bölgesinden İran'ın güneyine göç etmiş. Bu göçler Moğol istilası sırasında veya ondan önceki Selçuklular döneminde gerçekleşmiştir.

İran'da ve Türkiye'de Kaşkay Türkleri ve dilleri hakkında yapılan çalışmalar aşağıda yer almaktadır:

4.1 Kitaplar

Panahiyan, M. (1973). *Ferhang-e Cografiyayi-e Torkan-e İran: Qaşqaiha. (İran Türkleri Coğrafya Ansiklopedisi)*. Tabriz.

Aq Çaylı, g. (1982). *Qaşqayi el edebiyatı*. Tabriz. Gülşen yayınevi.

Mardani Rahimi, E. (1999). *Atalar Sözü, Zarbolmasalhaye Torki Qaşqai be Farsi (Kaşkay Atasözleri ve Farsça Çevirileri)*. Şiraz. Kiyân Neşr.

Esnaeşeri H, M. (2001). *Şahseven (el seven), Meşgin, Moqan, Qaşqai, Qarabag*. Tahran. Bag-e Andişe.

Mardani Rahimi, E. (2001). *Qaşqai Astanekler*. Tahran. Nahalhaye Sorh.

Yusefi, E. (2001). *Qaşqaiha dar Gozar-e Tarih. (Tarih Boyunca Kaşkaylar)*. Şiraz. Taht-e Cemşid.

Javadi, F. (2002). *Türkçe Ad ve Soyad Sözlüğü*. Tabriz. Anahtar.

Mardani Rahimi, E. (2002a). *Zaban-e Torki Qaşqai ve Şive-ye Negareş-e an*. Şiraz. Rahgoşa.

Mardani Rahimi, E. (2002b). *Xodamuz Zaban-e Torki Qaşqai ve Mabani-ye Dastûri an*. Şiraz. Rahgoşa.

Jedi Bayat, H. (2007). *Peyvastegi Qomi ve Tarihi Oğuz: İlate Kaşkay İran (Etnik ve Tarihi Oğuz Birliği: İran Kaşkaylar)*. Şiraz. Nevid.

Mardani, Rahimi E. (2007). *Qaşqayı sözlüğü*. Kum, Ensari.

Şah Muhammedi, M. (2008). *Gürüş Dena Dagında*. Şiraz. Kiyan Neşr.

Naseri Tayebbi, M. (2009). *Nakşe Qaşqaiha dar Tarih ve Ferheng-e İran. (İran Kültür ve Tarihinde Kaşkayların Rolü)*. Tahran.

Mardani Rahimi, E. (2010). *Ferhang-e Namhaye Asıl-e İrani Şaxeye Torki Qaşqai. (İranlı Asıl Adlar Sözlüğü, Kaşkay Türkçesindeki Adlar)*. Tahran. Kaşkay.

Dordarı, Novruz. (2011). *Tarihe Siyasi ve Ectemai İl-e Bozorg-e Qaşqai. (Büyük Kaşkay İlinin Sosyal ve Siyasi Tarihi)*. Şiraz. Taht-e Cemşid.

Ostovar, N. (2011). *Bargozide-ye Zerbolmasalha ve Estelahat-e Torki-ye Qaşqai ba Bargerdan-e Fârsi. (Kaşkay Türkçesinden Seçilmiş Deyimler ve Atasözleri, Farsça Çevirisiyle Beraber)*. Şiraz. Taht-e Cemşid.

Arbali, V. (2012). *İstanbul Türkçesi ve Kaşkay Türkçesindeki Ortak Kelimelere Bir Bakış*. Şiraz. Kiyan Neşr.

Dordarı, N. (2012). *Tarih-e Qomşode-ye Qaşqai az Qarn-e Panzdahom Piş az Milad. (Kaşkayların Milattan Öncesi On Beşinci Yüzyılın Kayıp Tarihi)*. Şiraz. Taht-e Cemşid.

Ostovar, N. (2013). *Destur-e Zaban-e Torki-ye Qaşqayi. (Kaşkay Türkçesi Grameri)*. Şiraz. Kaşkay.

Mohammadiniya, T. ve Bahmanipur, İ. (2013). *El Sözü El Gözü Zerbolmasalha ve Estelahat-e Torki-ye Qaşqai. (Kaşkay Türkçesi Deyimler ve Atasözleri)*.

Çelik, M. (2014). *Kaşkay Türkçesi Metinleri*. Ankara. Gece Kitaplığı.

Ataizi Erenoğlu, D. (2017). *Kaşkay Türklerinin dili*. Anakara, Türk Dil Kurumu Yayınları.

Mirzai, Arslan. (2017). *Qaşqai Tapmacalar*. Şiraz. Yeşil Elma ve Ocaq Dernegi.

Safari K, A. (2018). *Qaşqai Türkçesinde Şiir ve Yazın Köklerine Bir Bakış*. Şiraz.

Rezai, M. (2018). *Destur-e Zaban-e Torki-ye Qaşqai. (Kaşkay Türkçesi Dil Bilgisi)*. Şiraz. Nevisandegan-e Pars.

4.2 Makaleler

Sümer, F. (1972). "İran'da Yaşayan Türk Oymakları Kaşkaylar." *Türk Kültürü*, 120, 14-17.

Yeşilbursa, B. K. (1988). "Kaşkaylar." *Türk Kültürü*, 299, 34-42.

Yeşilbursa, B. K. (1988). "Kaşkaylar'da Gelenek Görenek Ve Kültür Unsurları." *Türk Kültürü*, 305, 82-88.

Çelik, M. (1998). "İran'daki Kaşkay Türkleri." *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, Bahar (5), 204-212.

Shahbazi, M. (2001). "The Qaşqai Nomads of İnan (Part I). Formal Education." *Nomadic Peoples*, 37-64.

Azad, E. (2002). "Kaşkay Elinin Adı Nasıl Olmuştur?" *Azerbaycan Birinci Uluslararası Sempozyumu Bildirileri Kitabı*, Ankara, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, 273- 277.

Doulatabadi, F. (2006). "Kaşkay Sözlüğü Üzerine." *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, (26), 25-30.

Dolatkhah, S. (2010). "The Kashkay people, past and present." *Bilig* (53), 103-114.

Hasanlı, K. (2011). "Bazşenasi-ye Peyvand-e Safaşahriha ba Xalaça ve Qaşqaiha. (Safeşehrlilerin Halaçlar ve Kaşkaylarla Akrabalığının İncelemesi)." *Edebiyat ve Zabanhaye Mahalli İnan* 3. 126- 148.

Karaaslan, M. (2011a). "Kaşkay Türklerinde Ölümle İlgili Bazı İnanmalar Ve Ölüm Öncesine Dair Uygulamalar." *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 4(7), 329-344.

Karaaslan, M. (2011b). "Kaşkay Türklerinde Doğum Çevresinde Gelişen İnanç Ve Pratikler." *Electronic Turkish Studies*, 6(3), 1435-1438.

Ataizi, D. (2013). "Kaşkay Türkülerinde Arkaik Sözcükler." *KULTURU*, 533-537.

Doğan, T. (2015a) "Kaşkay Türkçesinde "Şart" Bildiren Yapılar." *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*. 12, sayı:4, 85-99.

Elcan, A. (2015). "Kaşkay Türkçesinde İyelik Bildiren Yüklemler." *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 4(4), 1500-1512.

Ataizi, D. (2016). "Kaşkay Türkçesinde Söz Varlığında Adlar." *Tehlikedeki Diller Dergisi*, 5-20.

Kord Zarifanlu, A. ve Monsef, M. (2016). "Barhi az Farayandhaye Vaji dar Torki-ye Qaşqai (Kaşkay Türkçesinde Bazı Fonetik Değişmeler)." *Edebiyat ve Farhang-e Mahalli İnan* 4. 105-128.

Yanar, Ş. (2016). "Kaşkay Aşiretinin Menşei ve Tarihi Hakkında Yaklaşımlar." *Vakanüvis-Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 154-169.

Ataizi, D. (2017). "Kaşkay Türkçesinde Sayı Sözcükleri: Şiraz Ve Çevresinden Örnekler." *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (Teke) Dergisi*, 6(2), 865-877.

Temizel, A. (2017). "Birinci Dünya Savaşında İnan'da Kaşkay Türklerinin Mücadelesi." *Oğuz- Türkmen Araştırmaları Dergisi*. I, 1 Aralık 81-96.

Yaghoobi, V. (2017). "Kaşkay Türkçesinde Aşağı: Yukarı Yön Gösteren Karşıtlıklar Bağlamında Bir Aşağı Yön Göstericisi Kotı/Kota Sözcüğü Üzerine." *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*. 85-119.

Bulut, G. (2018). "Şor Türkçesi ve Kaşkay Türkçesinin Leksikoistatistiksel Bir Değerlendirmesi." *Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, cilt 3, sayı1, 71-84.

Hüseyi, M.R. ve Muhammedtebar, M. (2002) "Vaje Qaşqai der Asnad Safaviye. (Safevi Belgelerinde Kaşkay Sözcüğü)." *Gencineye Asnad*. 14- 27.

Devletabadi, F. (2018). "Kaşkay Türklerinde Soy Damgaları." *Türkbilig*, (36), 147-158.

Doğan, T. (2020). "Kaşkay Türkçesinde Geniş Zaman Çekiminde Gelişen Biçimler." *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 1(49). 25-37.

Başar, U. (2020). “Kaşkaylar Üzerine Bir Bibliyografya Denemesi.” *Türkiyat Mecmuası*, 30(1), 51-79.

4.3 Tezler

Kazemi, Ali. (1996). *A Sociolinguistic Study of Spoken Ghasheghae Turkish*. Yüksek lisans Tezi, Tahran. Tarbiyat Modarres Üniversitesi.

Çelik, Muhittin. (1997). *Kaşkay Türkçesi (Giriş, İnceleme, Metinler, Sözlük)*. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Malatya, İnönü Üniversitesi.

Sharifi Bohluli. (1997). *Kaşkay Türkçesinde ve İngilizcede Ulamsal Açından Zamanların Karşılaştırılmalı İncelemesi*. Yüksek lisans Tezi, Tahran, Tahran Üniversitesi.

Jahandideh, Hamid Reza. (1998). *A Description of Qashqae Turkish Dialect*. Yüksek lisans Tezi, Şiraz, Şiraz Üniversitesi.

Nevruziyi Çengi, Cihanbahş. (2000). *Nam ve Namgozari der İl-e Qaşqai. (Kaşkaylarda Ad ve Ad Koyma)*. Yüksek lisans Tezi, Tahran, Şahid Beheştî Üniversitesi.

Ahur, Şehram. (2001). *İran’da yaşayan Kaşkay Türklerinin Sosyo-Kültürel Yapısı*. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek lisans Tezi, Ankara, Hacettepe Üniversitesi.

Cavanşir, Babek. (2001). *Kaşkay Türklerinin Tarihi*. Sosyal Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Mimar Sinan Üniversitesi.

Anavrian, AghdamAkbar. (2009). *Kaşkay Türklerinde Atasözleri*. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek lisans Tezi, İzmir, Ege Üniversitesi.

Gerami Tibi, Marziye. (2009). *Kaşkay Türkçesi Tibi Ağzında Ses Düzeni: Kural Temeli Fonoloji Çerçeve Bir İnceleme*. Yüksek lisans Tezi. Tahran.

Ostovar, Nozar. (2009). *Kaşkay Türkçesinde Fiil Öbeği*. Yüksek lisans Tezi, Kermaşah, Razi Üniversitesi.

Gündüz, Mehmet. (2010). *Kaşkay Atasözlerinde Ad Aktarmaları*. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek lisans Tezi, Malatya, İnönü Üniversitesi.

Karaarslan, Mehmet. (2010). *Kaşkay Türklerinde Geçiş Dönemleri, Doğum- Evlenme- Ölüm*. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Van, Yüzüncü Yıl Üniversitesi.

Enkin, Emel. (2011). *Kaşkay Türkçesinde Farsça Etkisi*. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek lisans Tezi, Eskişehir, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi.

Yaghoobi, Valiollah. (2011). *Bir Kaşkay Türk Şiiri Antolojisi:Kaşkâ’i Şiiri Yâ Âsâr-E Şoeray-E Kaşkâ’i*. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı, Yüksek lisans Tezi, Ankara, Ankara Üniversitesi.

Kurbani, Sanaz. (2013). *Berresi Tosifi Nezam-e Sarfi Guyeş-e Torki-ye Qaşqai (Kaşkay Türkçesinin Fiil Tasrifine Dair Bir İnceleme)*. Yüksek lisans Tezi, Şiraz, Şiraz Üniversitesi.

Batur, Zehra. (2016). *Kaşkay şairi Mansur Şah Muhammedi ve şiirleri*. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek lisans Tezi, Malatya, İnönü Üniversitesi.

Haghighat Dehsorkhi, Omid. (2016). *İsfihan Çevresinde Yaşayan Kaşkay Türklerinin Düşün Gelenekleriüzerine Bir İnceleme*. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Halk Bilimi Anabilim Dalı, Yüksek lisans Tezi, İzmir, Ege Üniversitesi.

5 Halaç Türkleri

Halaçlar Tahran'ın 300 km güneyindeki Kum ve Merkezi illerinde yaşamaktadırlar.

Halaç Türkçesi, 51.000² kişi tarafından konuşulmaktadır. Dilin uğradığı tahripler, nesiller arası aktarmanın gittikçe azalması, üzerindeki Farsça ve Azerbaycan Türkçesinin yoğun etkisi, onu tehlikedeki diller arasına yerleştirmektedir. Halaç Türkçesi tehlikedeki diller arasında, *savunmasız* derecesinde yer almaktadır.

Alman dilbilimcisi Gerhard Doerfer bu dilin ehemmiyetine varmış. Halaç Türkçesinin önemini vurgulayan Doerfer, gerçekleştirdiği saha çalışmaları sonucunda çok önemli derlemeler yapmıştır. Doerfer'in derlediği Halaç Türkçesi metinleri yıllarca araştırmacıların kaynakçası durumuna gelmiştir.

Halaç Türkçesi hakkında İran ve Türkiye'de yapılan çalışmalar aşağıda verilmektedir:

5.1 Kitaplar

Cemrasi, A. (2006). *Halaçlar Eski Türklerin Yedigari*. Tahran, Payam Puya Yayınları.

Vaşegani F, A. (2006). *Vaiegan Tarihi*, Tahran, Vaniya.

Cemrasi, A. (2010). *Qarşı Baluğqa Selam*. Tahran, Endişe-no.

Vaşegani F, A. (2011). *Helecler Tarih Aynasıça*, Tahran, Vaniya.

Cemrasi, A. (2012). *Halaç Ordu*. Tahran, Halaç Araştırma Yayınları.

Cemrasi, A. (2012a). *Halaçlarça Mulla Nesreddin Mezdek Sözlere*. Tahran, Halaç Araştırma Yayınları.

Cemrasi, A. (2012b). *Halaç Ordu*. Tahran, Halaç Araştırma Yayınları.

Gökdağ, B. A. (2012). "Halaç Türkçesi Metinleri. Qarşı Baluğqa Selam." Ankara: Vizyon Yayınları.

Vaşegani F, A. (2012). *Mabani Desture Zaban Halaci*, Tahran: Vaniya.

Vaşegani F, A. (2013). *Mahan Yarum*, Tahran, Vaniya.

Cemrasi, A. (2014a). *Tülkü Hacca Gider*. Tahran.

Cemrasi, A. (2014b). *Halac Dili Grameri*. Tahran.

Vaşegani F, A. (2014). *Divan-ı Seba*, Tahran, Vaniya.

Cemrasi, A. (2015). *Hudahafiz Halaci*. Tahran, Tekderaht.

Cemrasi, A. (2016a). *Tülkü Matalı*, Tahran, Tekderaht.

Cemrasi, A. (2016b). *Gül ve Senövber Destanı*. Tahran, Tekderaht.

Gökdağ B.A, Doğan T. (2018). Halaç Türkçesi. İçinde: Buran A (Editör). *Türk Dilinin Uzak Lehçeleri*, 1. Baskı. Ankara, Akçağ. 191-268.

5.2 Makaleler

Tezcan, S. (1972). "Halaçça. Saadet Çağatay (Haz.) Türk Lehçeleri Örnekleri II." *Yaşayan Ağız ve Lehçeler*, 255-260.

Doerfer, G. & Tezcan, S. (1973a). "Eski Türkçe ile Halaçça arasında şaşkırtıcı bir köşütlük." *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, 21(1973-1974), 1-12.

² <https://www.ethnologue.com/language/klj>

Doerfer, G. & Tezcan, S. (1973b). "İran'da Bir Dilbilim Araştırma Gezisi Üzerine Rapor." *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, 21(1973-1974), 195-198.

Doerfer, G. (1977). "Khalaj and its Relation To The Other Turkic Languages." *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, 25, 17-32.

Heyet, C. (1988). "Torki-ye Xalac." *Varlık*, 70-4, s. 12-24.

Gülsevin, G. (1990). "Göktürk Anıtları İle Yaşayan Üç Lehçemizin (Halaç, Çuvaş Ve Saha/Yakut) Tarihi İlgi Düzeni." *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, 38(1990), 55-64.

Doerfer, G. (1993). "Halaçça h-'nin Diğer Türk Dillerindeki Karşılığı Üzerine." *Türk Dilleri Araştırmaları*, 3, 285-288.

Ceylan, E. (1994). "Türkçe y~ ø, Halaçça h-, Çuvaşça ś-, y-, v- Üzerine." *Türk Dilleri Araştırmaları*, 4, 145-158.

Ölmez, M. (1995). "Halaçlar ve Halaçça." *Çağdaş Türk Dili*, 84, 15-22.

Tezcan, S. (1999). "Halaççanın önemi ve Halaçça araştırmalarının sürdürülmesi gerekliliği." *Fujishiro & Shogaito (eds.)*, 1999, 203-212.

Vörös, G. (2002). "Halaç Dilinde Oğuzca Unsurlar." *Türkler*, C, 3, 666-670.

Tulu, S. (2005). "Horasandan Masallar ve Halk Hikâyeleri." *Ankara: Ürün Yayınları*.

Bosnalı, S. (2008). "Halaç Türkçesinde Gelecek Zaman: Biçim, Değişke ve Kullanım." *Uluslararası Türk Dili Kurultay 20-28 Ekim*, s. 810-822.

Bosnalı, S. (2009a). "Halaç Türkçesinde Buyruk, İstek, Şart ve Gereklilik Tümceleri." *Uluslararası Türk Dili Ve Edebiyatı Kongresi Utek 2007*. Bildiriler, Türkçenin Sözdizimi, (ed. Hayati Develi), 4, C.1 İstanbul, 2009, s. 103-114.

Bosnalı, S. (2009b). "İran Halacistan Bölgesinin Etnik- Dilsel Yapısı Ve Halaç Türkçesi." *Uluslararası Türklük Bilgisi Sempozyumu*. Bildiriler, 1, 2009, s. 191-200.

Bosnalı, S. (2010). "Halaççanın Yitim Ve Değişim Sürecine Tasarlama Kipleri Açısından Bir Bakış." *Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 53, 67-88.

Bosnalı, S. (2012). "Dil Edimi Açısından Halaççanın Konumu." *Karadeniz Araştırmaları*, (32), 45-67.

Doerfer, G. & Tulu, S. (2012). "Sekiz Halaçça Atasözü." *Tehlikedeki Diller Dergisi*, 1(1), 25-32.

Gülsevin, G. (2013). "Qarsu Baluqqa Selam." *Karadeniz Arastirmalari*, (36), 287.

Tulu, S. (2013a). "Ali Asgar Camrasi'den Halaçça Bir Kaside: Anadan Ben Halaç Türkü Doğmuşum." *Yalım Kaya Bitigi. Osman Fikri Sertkaya Armağanı*, 589-599.

Tulu, S. (2013b). "Halaçlardan Molla Nasreddin Fıkraları." *Tehlikedeki Diller Dergisi*, 2(2), 197-230.

Özden, K. (2014). "Xalaçhā dar āyineyi tārix/Xalaçlar Tārih Āyināsiçā ('Halaçlar Tarih Aynasında')." *Tehlikedeki Diller Dergisi*, 3(4), 313.

Dolati Darabadi, M. (2015). "Mabanı-I Destur-i Zaban-i Xalacı, Xeleç Til Bilgisi Qurağı." *Tehlikedeki Diller Dergisi*, 4(6-7).

Başar, U. (2016). "Yok Olma Tehlikesi Karşısında Halaç Türkçesi ve Ali Asgar Cemrâsi'nin Çalışmaları." *Tehlikedeki Diller Dergisi*, 5(8), 67-78.

Doğan, T. (2016a). "Halaç Türkçesinde {-DXk} ekinin bitimsiz (çekimsiz) fiillerde kullanımları." *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, (56), 723-737.

Dolati Darabadi, M. (2018). “Günümüzde Halaçça ve Halaçça’nın Toplum Dilbilimsel Durumu.” *X. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu*. Eskişehir, 569-577.

Güzel, H. (2018). “Ali Asgar Cemrasi ve Halaç Edebiyatı.” *Turkbilig/Turkoloji Araştırmaları Dergisi*, (36), 121-128.

Cemrasi, A. (2019). “Bāzilāriņ Aklı Hāga’ Da Kālır.” Çeviren: Dolati D, Mina. *Tehlikedeki Diller Dergisi*, 9(15), 269-275.

Doğan, T. (2019f). “Halaç Türkçesinde sıfat fiil eki -GXLX~ KXLX üzerine.” *Karadeniz Araştırmaları*, XVI\64. 695-709.

Güzel, H. (2019). “Telhab Halaççası Kiplik Yapıları Üzerine Notlar.” *Hacettepe University Journal Of Turkish Studies/Hütad Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (30), 43-53.

Uzunkaya, U. (2019). “Halaçça Sözlükler ve Halaççanın Söz Varlığı Üzerine.” *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, (63), 1-19.

Yılmaz, E. (2019). “/Dok/ Ekli Yüklem ve Kıyı Dilleri: Çuvaşça, Yakutça, Dolganca ve Halaçça.” *İdil Ural Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 261-269.

Dolati Darabadi, M. (2020). “Halaççada Arkaik Özellikler.” *Tehlikedeki Diller Dergisi*, 10(16), 173-180.

Rahimi, M. (2020). “Dil Canlılığı Bağlamında Halaç Türklerinin Durumu.” *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*. Cilt:2 sayı: 17, 131-145.

5.3 Tezler

Çeraghi, Ali. (2012). *Farsça Dilinin Khalaj Dili Üzerine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Allame Tabatabai Üniversitesi.

Khajeh, B. H. (2013). *İran’da Yaşayan Halaç Türklerinin Sosyo-Kültürel Yapısı*. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Hacettepe Üniversitesi.

Dolati D, M. (2017). *Halaçça: Belgeleme ve Dilbilgisi Çalışması*. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Hacettepe Üniversitesi.

Ulutürk, Betül. (2017). *Halaçça Halk Hikâyeleri Metin- Çeviri, Dil İncelemesi, Dizin-Sözlük*. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Yıldız Teknik Üniversitesi.

Bozçeloi Azimi, Maryam. (2019). *Farahan Ağzının Ses Özellikleri İncelemesi*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Tarbiyat Modarres Üniversitesi.

6 Horasan Türkleri

Horasan Türkleri İran’ın kuzeydoğusunda, Kuzey Horasan Razavi Horasan eyaletlerinde yaşamaktadırlar.

Yıllarca doğudan batıya göç eden Türk kavimlerinin yurdu konumunda olan Horasan, tarih boyunca kritik bir nokta olmuştur. Horasan birçok Türk devleti tarafından fethedilmiş ve Türk hanedanlarının merkezi konumuna gelmiştir. Yaklaşık 10. yüzyıldan beri bu bölgede konuşulmakta olan Horasan Türkçesi, Oğuz dil grubunun bir üyesi olup günümüzde tehlikedeki diller arasında yer almaktadır.

Bu alanda sayılı çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Horasan Türkleri ve dilleri hakkındaki çalışmalar aşağıda verilmiştir:

6.1 *Kitap*

- Tulu, S. (2005a). *Bocnurd (Kalat ve Esferayen) Yöresi Ağzlarından Derlenen Folklor*. Ankara.
- Tulu, S. (2005b). *Horasan'dan Masallar ve Halk Hikayeleri*. Ankara.
- Azizi, F. (2010). *Ferhang-e Logat-e Torki (Horasan Türkçesi- Farsça Sözlük)*. Bocnurd.
- Ekberi, A. (2010). *Yad Olsın*. Bocnurd. Saluk Yayınevi.
- Kulizade M, C. (2011). *Aşnai ba Zaban-e Torki Xorasan*. Maşhad. Firdevsi Üniversitesi Yayınları.
- Ghasemabadi, S. (2015). *İreyimiş Sezleri*. Bocnurd. Derc-i Sohen Yayınevi.
- Salariyan, İ. (2016). *Temsil o Mesel, Ata baba sözleri Xorasan Türkçesi*. Kum, Bahşiyaş Yayınevi.
- Doğan, T. (2016). *Geşeng ginle: Horasan Türkçesi üzerine bir inceleme*. Ankara, Akçağ.
- Doğan, T. (2017). *Horasan Türkçesi metinleri: İreyimin sezleri:(Yüreğimin sözleri): giriş-notlar-metin-aktarma-dizinler*. Palet Yayınları.
- Hisari, M. (2017). *Çok İreye Gitme Yar*. Bocnurd. Mehtab.
- Salariyan, İ. (2017). *Nağıllar Bogçası*. Kum, Bahşiyaş Yayınevi.

6.2 *Makale*

- Heyet, C. (1989). "Torki-ye Xorasan." *Varlıq*. 71,5, s. 18-40.
- Rahimi, M. (2013). "Dil Hayâtiyeti Bağlamında Horasan Türklerinin Bugünkü Durumu." *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 13(2), 131-141.
- Doğan, T. (2017a). "Horasan Türkçesinin Bocnurd Ağzında {-I} ddI (r) ve {-üdi} Yapıları." *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, Haziran, 14 (2): 41, 55.
- Doğan, T. (2017b). "Türkiye Türkçesi ve Horasan Türkçesinin Bocnurd Ağzında 've' anlamında sıralamanın görünümü." *Türk Dünyası Dil Ve Edebiyat Dergisi*, (43), 87-105.
- Doğan, T. (2018a). "Horasan Türkçesinin Bocnurd Ağzında kanıtsallık (Evidentiality)." *SUTAD*. Güz (44). 1-14.
- Rezaei, M. & Esmailabadi, G. (2018). "Horasan Türkçesinin Cüveyn Ağzı Üzerine." *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 6(13), 13-27.
- Doğan, T. (2019c). "Horasan Türkçesinin Deregez Ağzına Ait Bir Metin: Ellahekber'e Selâm/A Text of the Dargaz Dialect from Khorasan Turkic: Ellahekber'e Selâm." *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, (41), 157-192.
- Doğan, T. (2019d). "Horasan Türkçesiyle Yazılmış Bir Eser: Çox İreye Gisme Yâr." *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (41), 60-73.
- Doğan, T. (2019e). "Horasan Türkçesinin Deregez Ağzına Ait Bir Metin: Ellahekber'e Selâm/A Text of the Dargaz Dialect from Khorasan Turkic: Ellahekber'e Selâm." *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, (41), 157-192.

6.3 *Tez*

- Hasanzadekabud Gonbadi, Abdolreza. (1996). *Kalat Nader Ağzı İncelemesi*. Yüksek Lisans Tezi. Şiraz, Şiraz Üniversitesi.

Hedayat Neda. (1996). *A Description of the Turkish Dialect of Bojnurd*. Yüksek Lisans Tezi, Şiraz, Şiraz Üniversitesi.

Nazemi Shirvan, Nazem. (1996). *Horasan Türkçesi Şirvan Ağzının İncelemesi*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Tahran- Merkez Azad İslami Üniversitesi.

Javanşir, Babek. (2008). *Horasan Türkçesi Hamrah ve Seyyed Han Destanı (Metin, İnceleme, Sözlük)*. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi. İstanbul.

Alireza, Firuzi. (2012). *Neyşabur Türkçesinin Kelime Yapısının İncelemesi*. Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Payam-e Nur Üniversitesi.

7 Sungur Türkleri

Sungur Türkleri İran'ın Kirmanşah iline bağlı olan Sungur şehrinde yaşamaktadırlar. Onların ne zaman ve nasıl bu bölgeye geldikleri hakkında fazla bilgi bulunmamaktadır. Genel olarak Sungur Türklerinin Moğol istilası döneminde bölgeye yerleştikleri bilinir.

Sungur Türkleri hakkında ilk bilimsel çalışma Doerfer tarafından gerçekleştirilmiştir. Doerfer'den sonra Bulut bölgeye giderek alan araştırmaları yapmıştır. Bu alandaki en son araştırmalar ise 2009 yılında sahaya giderek incelemeler yapan Atıcı'ya aittir.

Sungur Türkleri hakkında Türkiye'de gerçekleştirilen çalışmalar aşağıda verilmiştir.

7.1 Kitaplar

Atıcı, A. (2015). *Sungur Türkçesi Ses ve Şekil Bilgisi*. Konya. Eğitim Yayınevi.

ATICI, A/ (2016). "Sungur Türkleri ve Türkçesi", *Tehlikedeki Türk Dilleri II*, Ankara-Astana: Uluslararası Türk Akademisi.

ATICI, A. (2017). "Sungur Türkçesi Rotasizm Örnekleri ve Çuvaş Türkçesiyle Benzerlikleri", *Türk BİTİG Türklük Bilimi Araştırmaları*, Çanakkale: Pradigma Akademi.

7.2 Makaleler

Atıcı, A. (2013a). "Sungur Türkleri ve Dilleri". *Tehlikedeki Diller Dergisi*.

Atıcı, A. (2013b). "Sungur Türkçesi Atasözü Örnekleri", *Türk Dünyası İncelemeri Dergisi*.

Atıcı, A. (2013c). "Sungur Türkçesinin Sayı Sistemi Üzerine". *Türkbilig: Türkoloji Araştırmaları*.

Atıcı, A. (2013d). "İran da Yaşayan Bir Türk Topluluğu Sungurlar". *Yeni Türkiye Yayınları*.

Atıcı, A. (2017). "İran Eseabad'ı: Alan Araştırmasına Dayalı Etnik Durum", *TÜRÜK Dergisi*.

Atıcı, A. (2020). "Sungur Diyalektinde Bazı Kelime ve Eklerin Sonundaki /n/ Ünsüzü Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme". *TURKOLOGIA*, 6(104), Kazakistan: Ahmet Yesevi Üniversitesi Yayınları.

7.3 Tezler

Atıcı, Abdulkadir. (2013). *Sungur Türkçesi*. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Tarakya Üniversitesi. Edirne.

Sonuç

Türk varlığı, yüzlerce yıldır hem siyasî alanda hem de dil alanında İran coğrafyasındaki etkisini devam ettirmektedir. Ülkedeki yoğun Türk nüfusu ve onların tarihi birçok çalışmanın ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bu çalışmalarda İran Türklerinin kimliği, kültürü, tarihi, edebiyatı, dili vb. farklı yönleri ele alınmıştır. Ancak bu derlemeye sadece İran Türk dillerini inceleyen; İran ve Türkiye’de yapılan kitap, makale ve tezler dâhil edilmiştir.

Bu lehçeler arasında İran Azerbaycan Türkçesi en yoğun nüfus tarafından konuşulan lehçedir. Bu nedenle İran Azerbaycan Türkçesi alanında yapılan çalışmalar da diğer lehçelere göre daha fazladır.

Bu dillerin konuşan sayısını ve nesiller arası aktarımını göz önünde bulundurursak Halaç Türkçesi, Sungur Türkçesi ve Horasan Türkçesi tehlikedeki diller arasında yer alırlar. Dolayısıyla bu alanlarda yapılan çalışmaların artırılması önem arz etmektedir.

İran’da yapılan çalışmaların sayılarının fazlalığı, İran halkının bu konuyla ilgilendiğini göstermektedir. Destek sağlandığı takdirde çok değerli sonuçların ortaya çıkacağını belirtmektedir.

Kaynaklar

- Atıcı, A. (2013a). Sungur türkleri ve dilleri. *Tehlikedeki Diller Dergisi*. 214-233.
- Atıcı, A. (2013b). İran’da yaşayan bir türk topluluğu sungurlar. *Yeni Türkiye Yayınları*. 2228- 2235.
- Başar, U. (2020). Kaşkaylar üzerine bir bibliyografya denemesi. *Türkiyat Mecmuası*. 30/1:51-79.
- Bicbabaie, B. (2012a). İran türkolojisi üzerine bir bibliyografya denemesi: tezler. *Modern Türklük Araştırmalar Dergisi*, 9/2:119-143.
- Bicbabaie, B. (2012b). İran türkolojisi üzerine bir bibliyografya denemesi: tezler. *Modern Türklük Araştırmalar Dergisi*, 9/4:185-197.
- Doerfer, G. (1988). *Grammatik des chaladsch*. Otto Harrassowitz Verlag.
- Doerfer, G.; Hesche W.; Ravankar, J. (1990). *Oghusica aus iran*. Wiesbaden.
- Doerfer, G.; Hesche, W. (1998). *Türkische folklore-texte aus chorasana*. Otto Harrassowitz Verlag.
- Heyet, C. (1998). *Türklerin tarih ve ferhengine bir bakış*. Tahran: Varlık Yay.